

Asia: VN/2383/2024

Lausuntopyyntö ammattikorkeakoulujen rahoitusmallin uudistamista koskevista asetuseronnoksista

Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

1. Asetuseronnoksen 12 §:ssä esitetään, että ammattikorkeakoululain 43 §:n 3 momentissa tarkoitettu perusrahoituksesta 95 prosenttia määräytyisi toiminnan laajuuden, laadun ja vaikuttavuuden perusteella ja 5 prosenttia muiden koulutuspolitiikan sekä tutkimus- ja kehittämisspolitiikan tavoitteiden perusteella (strategiaperusteinen rahoitus). Koulutuksen perusteella määräytyväksi rahoitusosuudeksi esitetään 75 % ja tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan perusteella määräytyväksi rahoitusosuudeksi 20 %.

Pidättekö esitettyä rahoitusperusteiden keskinäistä painoarvoa tarkoituksenmukaisena?

Ei kantaa

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 1:

-

2. Koulutuksen rahoitusosuuteen (13 §) esitetään lisättäväksi rahoitusosuus, joka perustuu uusiin opiskelijoihin, jotka eivät ole aikaisemmin suorittaneet Suomen koulutusjärjestelmän mukaista korkeakoulututkintoa tai vastaanottaneet korkeakoulututkintoon johtavaa opiskelupaikkaa.

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Ei

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 2:

Tällainen rahoitusosuus kannustaa korkeakouluja kasvattamaan ns. ensikertalaisten osuutta uusista opiskelijoista esimerkiksi ensikertalaiskiintiöiden tai käytettävien valintatapojen kautta. Jos ensimmäisen korkeakoulutuspaikan vastaanottaminen korostuu opiskelijavalinnoissa entisestään, tämä tulee mitä todennäköisimmin lisäämään nuorten paineita tarpeettomasti. Jo nyt huomattava määrä nuorista uupuu jo opintojen aikana tai pian työelämään siirtymisen jälkeen. Tämä mahdollisesti myös pitkittää korkeakoulupaikan vastaanottamista, jos pääaineen/alan vaihtaminen samalla vaikeutuu.

Muutos vaikuttaisi eri korkeakoulujen rahoitukseen olennaisesti. Riippuu myös alasta, tuleeko sinne opiskelijoiksi ensikertalaisia vai ei. Jatkovaa oppimista vaikeutetaan tällä toimenpiteellä. On myös tärkeää huomata, että osa opiskelijoista löytää oman alansa vasta myöhemmin kartutettuaan ymmärrystä itsestään tai koulutusmahdollisuuksista. Ehdotettu rahoitusosuus voi ennakoimattomalla tavalla vaikeuttaa myöhempää kouluttautumista aloille, joilla tarvitaan osaavaa työvoimaa. Lisäksi mahdollisuudella toisen samanarvoisen tutkinnon suorittamiseen pystytään myös vastaamaan työelämässä tarvittavaan erityisosaamisen tarpeeseen.

Uudistus ei tue nuorten ja korkeakoulutettujen työntekijöiden hyvinvoinnista huolehtimista eikä siten myöskään ole työelämän etu.

3. Strategiaperusteisen rahoituksen (14 §) määräytymisperusteita esitetään muutettavaksi siten, että siitä poistettaisiin valtioneuvoston korkeakoulu- ja tiedepoliittisia tavoitteita tukeva osuus (ns. ohjelmärahoitus). Jatkossa strategiarahoitus perustuisi korkeakoulun strategiaa ja uudistumista tukevaan osuuteen.

Pidätkö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Ei kantaa

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 3:

Profiloituminen ei saa tarkoittaa pienten ja harvinaisten alojen alasajoa.

4. Muuta lausuttavaa valtioneuvoston asetusluonnokseen

-

Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus ammattikorkeakoulujen perusrahoituksen laskentakriteereistä

5. OKM asetuksen 1 §:ssä ja liitteessä esitetään koulutuksen rahoitusosuuden laskentakriteereiksi ja niiden painoarvoiksi seuraavia:

- 1. Ammattikorkeakoulussa aloittaneiden uusien ensikertaisten opiskelijoiden lukumäärä 3 %**
- 2. Ammattikorkeakoulussa suoritettujen ammattikorkeakoulututkintojen lukumäärä 56 %**
- 3. Avoimessa ammattikorkeakouluopetuksessa, erillisinä opintoina, maahanmuuttajien valmentavassa koulutuksessa ja erikoistumiskoulutuksessa suoritettujen opintopisteiden yhteismäärä 5 %**
- 4. Ammatillisen opettajankoulutuksen opintokokonaisuuden suorittaneiden lukumäärä 2 %**
- 5. Korkeakoulujen välisten yhteistyösopimusten perusteella suoritettujen opintopisteiden määrä 1 %**
- 6. Valtakunnallisen opiskelijapalautekyselyn vastauspisteiden yhteismäärä 3 %**

7. Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden työllisten määrä Suomessa vuosi valmistumisen jälkeen 2 %

8. Valtakunnallisen uraseurantakyselyn vastauspisteiden yhteismäärä 3 %

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Ei

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 5:

Laadukas opetus ja johtaminen varmistetaan riittävällä rahoituksella ja riittävällä henkilöstömäärällä. Tutkimus- ja opetushenkilöstön lisäksi tarvitaan tukipalveluja ja hyvää hallintoa. Myös pienten alojen rahoitus on turvattava tulevaisuudessa. Koulutuksen tavoitteena on kuitenkin elinikäinen oppiminen ja osaamisen päivittäminen. Pienten alojen rahoitusta tukisi parhaiten se, että korkeakoulujen sisäinen rahanjako huomioisi eri alojen erilaiset opetus- ja tutkimustavat ja -tarpeet.

6. Uusien ensikertaisten opiskelijoiden lukumäärää koskevan uuden laskentakriteerin painoarvo olisi 3 %.

Tämä toteutettaisiin siirtona avoimessa ammattikorkeakouluopetuksessa, maahanmuuttajien valmentavassa koulutuksessa, erillisinä opintoina ja erikoistumiskoulutuksessa suoritettuja opintopisteitä koskevasta rahoitustekijästä, jonka painoarvo olisi esityksen mukaan 5 % (nykyisin 8 %).

Uusien esikertaisten opiskelijoiden lukumäärää koskevan laskenta suoritettaisiin viimeisen käytettävissä olevan vuoden (kesäkuun tilanne) toteutuman perusteella.

Pidättekö ehdotusta uudesta rahoitustekijästä tarkoituksenmukaisena?

Ei

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 6:

-

7. Ammattikorkeakoulussa kalenterivuonna suoritettujen ammattikorkeakoulututkintojen lukumäärä - rahoitustekijän painoarvon esitetään pysyvän ennallaan. Rahoitustekijän laskentaan esitetään tarkennuksia:

- **Ammattikorkeakoulututkintojen lukumäärää painotettaessa tutkinnon suorittamisaikaa ja toisen saman tasoisen tutkinnon suorittamista koskeviin kertoimiin esitetään muutoksia. Momentin mukaan tutkintojen lukumäärää laskettaessa ammattikorkeakoululain 14 §:ssä tarkoitettussa tavoitteellisessa suorittamisajassa suoritettujen tutkintojen lukumäärää painotettaisiin kertoimella 1,8 (nykyisin 1,5).**
- **Jos tutkinnon suorittanut on aiemmin suorittanut suomalaisessa korkeakoulussa alemman korkeakoulututkinnon tai ammattikorkeakoulututkinnon, toista tutkintoa painotettaisiin lisäksi kertoimella 0,5 (nykyisin 0,7). Muut laskennan kertoimet pysyisivät ennallaan.**
- **Teknisenä muutoksena kerroinluokan 1 tutkintoja ei enää jatkossa listattaisi asetuksen liitteessä vaan ryhmään C (kerroin 1) sisältyisivät kaikki sellaiset tutkinnot, jotka eivät sisälly A (kerroin 3) tai B (kerroin 1,75). Muutos ei vaikuttaisi korkeakoulujen välisiin rahoitussuhteisiin, mutta sillä**

vältettäisiin tarpeeton asetusmuutos sopimuskauden aikana, mikäli käyttöön otetaan uusi tutkintonimike, joka ei sijoitu ryhmiin A tai B.

- **Artenomi (AMK) -tutkinto nostettaisiin samaan kerroinluokkaan 1,75 muotoilija (AMK) -tutkinnon kanssa. Muihin kerroinluokkiin ei esitetä muutoksia.**

Pidättekö ehdotusta tavoiteaikakertoimen nostamisesta (1,8) tarkoituksenmukaisena?

Ei

Pidättekö ehdotusta toisen saman tasoisen tutkinnon kertoimen pienentämisestä (0,5) tarkoituksenmukaisena?

Ei

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 7:

Tieteen ja tutkimuksen tason ja vaikuttavuuden nostoon liittyy ratkaisevasti rahoitus. Tutkintojen suoritusaikojen lyhentäminen ei automaattisesti paranna tutkintojen laatua. Alat ovat moninaisia ja niillä on erilaisia opetus- ja tutkimusmenetelmiä ja -tarpeita. Kaikkia ei pidä yrittää laittaa samaan muottiin. Pienten alojen rahoitusta tukisi parhaiten se, että korkeakoulujen sisäinen rahanjako huomioisi eri alojen erilaiset opetus- ja tutkimustavat ja -tarpeet. Rahoituksessa tulisi palkita monipuolisesti erilaisista korkeakoulun tehtävän kannalta hyödyllisistä asioista eikä vain julkaisujen määrästä tai opiskelijoiden nopeasta valmistumisajasta.

Laadukas opetus ja johtaminen varmistetaan riittävällä rahoituksella ja riittävällä henkilöstömäärällä. Tutkimus- ja opetushenkilöstön lisäksi tarvitaan tukipalveluja ja hyvää hallintoa. Myös pienten humanististen alojen rahoitus on turvattava tulevaisuudessa. Nykyisessä ja myös lausunnolla olevassa rahoitusmallissa nopea valmistuminen ja tutkintojen määrä ovat vahvassa roolissa, vaikka koulutuksen, opetuksen ja tutkimuksen laadun tulisi olla vahvempi tekijä.

Oppiaineet ovat erilaisessa asemassa siinä, kuinka nopeasti tutkinto on mahdollista suorittaa. Tutkinnon laatu on kuitenkin tärkeämpi kuin valmistumisajan tuijottaminen. Entä oppiaineet, joilla on pienet resurssit ja valmistuminen voi venyä jo sen vuoksi, että kursseja on rajallisesti tarjolla?

Koulutuksen tavoitteena on kuitenkin elinikäinen oppiminen ja osaamisen päivittäminen. Rahoitusmallit ohjaavat vahvasti koulutuksen järjestäjiä ja niissä pitäisi huomioida jatkuvan oppimisen mahdollistaminen käytännössä. Samaan aikaan kun korkeakoulutettujen määrää halutaan nostaa, jatkuvasta oppimisesta ja oman osaamisensa päivittämisestä tehdään entistä vaikeampaa. Muuttuvilla työmarkkinoilla työllistymiselle välttämättömät jatko-opinnot voivat olla "samantasoisia" kuin jo aiempi tutkinto.

Myös Restonomi (AMK) tutkinto tulisi nostaa 1,75 kertoimen luokkaan (B). Restonomitutkinto tuo lisäarvoa huomattavan paljon, koska palvelualat tuottavat huomattavan määrän osaamista kentälle ja palveluiden tarve on kasvava.

8. Rahoituslaskennassa avoimen opintopisteistä huomioitaisiin vain ne, joiden tekijällä suomalainen henkilötunnus.

Rajaus edellyttää tiedonkeruumuutoksia ja se tulisi voimaan v. 2024 suoritetuista opintopisteistä alkaen.

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Ei kantaa

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 8:

-

9. OKM asetuksen 2 §:ssä ja sen liitteessä esitetään tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan rahoitusosuuden laskentakriteerien tekijöiksi ja painoarvoiksi:

- 1. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan ulkopuolinen rahoitus 12 %**
- 2. Suoritettujen ylempien ammattikorkeakoulututkintojen lukumäärä 6 %**
- 3. Julkaisujen, julkisen taiteellisen ja taideteollisen tuotannon, audiovisuaalisten aineistojen sekä tieto- ja viestintätekniisten ohjelmien lukumäärä 2 %**

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Ei kantaa

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 9:

-

10. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan ulkopuolista rahoitusta koskevan laskentakriteerin painoarvoa ehdotetaan nostettavaksi 12 %:iin (nykyisin 11 %).

AMK-profiloitumisrahoitus (10 miljoonaa euroa) siirrettäisiin osaksi laskennallista rahoitusta, mistä johtuen TKI-rahoitustoiminnan osuutta tulee nostaa. Nosto toteutettaisiin laskemalla työllistymistä 1 vuosi valmistumisen jälkeen koskevan laskentakriteerin prosenttiosuutta 2 %:iin (nykyisin 3 %).

Pidättekö ulkopuolista rahoitusta koskevan laskentakriteerin painoarvon nostamista tarkoituksenmukaisena?

Ei kantaa

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 10:

-

11. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan ulkopuolista rahoitusta koskevan laskentakriteerin laskentaan esitetään muutoksia. Ulkopuolisesta rahoituksesta painotettaisiin kertoimella 1,3 niitä rahoituksia, jotka on ilmoitettu seuraavissa opetus- ja kulttuuriministeriön tutkimusrahoitusta koskevan tiedonkeruun luokissa:

1. suoraan Euroopan unionilta tuleva puiteohjelmarahoitus tai muu laadullisesti kilpailtu EU-rahoitus;
2. muu EU-rahoitus;
3. ulkomaiset rahastot ja säätiöt;
4. kansainväliset järjestöt;
5. muu ulkomainen rahoitus;
6. kotimaiset yritykset;
7. ulkomaiset yritykset.

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Ei kantaa

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 11:

-

12. Julkaisutiedonkeruun luokkien laskentaan rahoituksessa ehdotetaan muutoksia. Luokkiin E1-E3, F ja I kuuluvien julkaisujen lukumäärää painotettaisiin kertoimella 0,4. Luokat E1-E3, F ja I ovat:

- yleistajuiset artikkelit lehdessä tai kokoomateoksessa sekä yleistajuiset blogikirjoitukset (E1);
- yleistajuiset monografiat sekä vertaisarvioimattomat tieteelliset erillisteokset (E2);
- yleistajuiset toimitustyöt (E3);
- julkinen taiteellinen ja taideteollinen toiminta (F);
- audiovisuaaliset aineistot ja tieto- ja viestintätekniiset ohjelmat (I).

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Ei kantaa

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 12:

-

13. Korkeakoulujen vuosien 2025 ja 2026 rahoituksen laskentaan esitetään sisällytettäväksi muutosrajoitin.

Korkeakoulun rahoitus, joka ei sisällä strategiaperusteista rahoitusosuutta voisi vähentyä yhteensä enintään 3 prosenttia verrattuna edellisen vuoden rahoituksen tasoon, joka on suhteutettu rahoitusvuonna käytettävissä olevaan laskennalliseen rahoitukseen. Rajauksen laskennasta aiheutuva mahdollinen alijäämä jaettaisiin korkeakoulusektoreittain korkeakoulujen kesken niiden rahoituksen suhteessa. Vastaava rajoitin oli voimassa vuosina 2021-2022.

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Kyllä

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 13:

-

Muuta lausuttavaa ehdotuksesta

14. Arvionne ehdotuskokonaisuuden vaikutuksista korkeakouluille, korkeakoulujärjestelmälle ja yhteiskunnalle

Tieteen ja tutkimuksen tason ja vaikuttavuuden nostoon liittyy ratkaisevasti rahoitus. Tutkintojen suoritusaikojen lyhentäminen ei automaattisesti paranna tutkintojen laatua. Alat ovat moninaisia ja niillä on erilaisia opetus- ja tutkimusmenetelmiä ja -tarpeita. Kaikkia ei pidä yrittää laittaa samaan muottiin.

Laadukas opetus ja johtaminen varmistetaan riittävällä rahoituksella ja riittävällä henkilöstömäärällä. Tutkimus- ja opetushenkilöstön lisäksi tarvitaan tukipalveluja ja hyvää hallintoa. Opiskelijoiden hyvinvointiin vaikuttaa myös opintojen laatu, esimerkiksi pienissä oppiaineissa voi suurin osa opinnoista olla kirjatenttejä tai vastaavia. Myös kiristykset opintoaikoihin ja opiskelijoiden toimeentuloon vaikuttavat hyvinvointiin.

Myös pienten alojen rahoitus on turvattava tulevaisuudessa. Nykyisessä ja myös lausunnolla olevassa rahoitusmallissa nopea valmistuminen ja tutkintojen määrä ovat vahvassa roolissa, vaikka koulutuksen, opetuksen ja tutkimuksen laadun tulisi olla vahvempi tekijä.

Koulutuksen tavoitteena on kuitenkin elinikäinen oppiminen ja osaamisen päivittäminen. Rahoitusmallit ohjaavat vahvasti koulutuksen järjestäjiä ja niissä pitäisi huomioida jatkuvan oppimisen mahdollistaminen käytännössä. Esimerkiksi osa pienistä humanisteista aineista ovat merkittäviä myös sivuaineina, vaikka pääaineopiskelijoita olisikin verrattain vähän.

Pienten alojen rahoitusta tukisi parhaiten se, että korkeakoulujen sisäinen rahanjako huomioisi eri alojen erilaiset opetus- ja tutkimustavat ja -tarpeet. Rahoituksessa tulisi palkita monipuolisesti erilaisista korkeakoulun tehtävän kannalta hyödyllisistä asioista eikä vain julkaisujen määrästä tai opiskelijoiden nopeasta valmistumisajasta. Eri aloilla on erilaiset mahdollisuudet laajentaa rahoituspohjaansa.

15. Mahdolliset muut huomiot ehdotuskokonaisuudesta tai asetusluonnoksista

-

Muuta lausuttavaa työryhmän ehdotuksista

16. Työryhmä teki myös ehdotuksia, joita ei säädetä asetuksilla. Näitä olivat mm.:

- Yliopisto- ja ammattikorkeakoululait mahdollistavat sen, että OKM voi myöntää korkeakouluille myös tuloksellisuusrahoitusta korkeakoulun tuloksellisen toiminnan perusteella. Työryhmä ehdotti, että laskennallisen rahoitusmallin ulkopuolella otettaisiin käyttöön korkeakoulujen kesken kohdennettava erillinen kannustepalkkio vaikeammin mitattavien toimien kohdalle (esimerkiksi työ- ja opiskeluhuvinvointi, johtaminen, sidosryhmäyhteistyö). Kannustepalkkiota ei välttämättä kohdennettaisi joka vuosi. Tarkasteltavat teemat voisivat myös vaihdella vuosittain.
- Työryhmä katsoi, että tarvitaan syvällisempää tarkastelua isoista järjestelmätason muutostarpeista, sitä tukevista rahoitus- ja ohjauskäytänteisistä sekä tarvetta uudistamisen tutkimukselliseen tukeen. Tutkimus- ja arviointitietoa hyödyntävä valmistelu tulisi käynnistää mahdollisimman pian.

Mahdolliset huomiot työryhmän esittämistä muista ehdotuksista:

-

Koskenheimo Hanna
Akavan Erityisalat